

Seyyidler sülâlesinden bir hânedan

Nursî hânedanının neseb ve sülâlesi ile alâkalı olarak anlatılan hâtıra ve telakkilerden bazıları şöyledir:

Bediüzzaman Hazretlerine “Hânedan” olarak Emirdağ’da yıllarca hizmet etme bahtıyarlığına eren Emirdağlı Çalışkan Ailesinden Mehmed Çalışkan bir hatırasında şunları anlatır:

“Bir defa Ahmed Feyzi Kul (Bediüzzaman’ın eski talebelerinden) Emirdağ’a gelmişti. Sohbet etti. Üstadımızın büyük evsâfını, yüce makamlarını, riyâzî ve cifrî tevafuklarla açıklıyordu.

“Biraderim Osman Çalışkan’ın kalbine gelir ki: ‘Biz Üstadımızı Şarklı olarak biliyoruz. Ahmet Feyzi Efendinin anlattığı büyük müceddit ise Âl-i Beyt-i Nebevî’den olacaktır.’ Bu kalbî mülâhazadan sonra Üstad Hazretlerinin beni çağırdığını söylediler. Gittim. Üstad bana; ‘Kardeşim ben hem Hasanî’yim, hem de Hüseyinî’yim. Ahmet Feyzi’nin bütün söylediğini kabul ediyorum. Haydi git’ dedi.” (Son Şahitler, c. 2, s. 360)

Urfalı Salih Özcan’ın da bu meyanda bir hatırası vardır:

“Bir defa Üstad Hazretlerini ziyarete gitmiştim. Nesebimi sordu. Ben de ‘Seyyidim’ demiştim. Üstad, ‘Hasanî misin? Hüseyinî misin?’ diye sordu. Ben, ‘Hüseyinîyim’ dedim. Bunun üzerine Üstad, ‘Kardeşim, ben hem Hüseyinîyim, hem Hasanîyim’ buyurmuşlardı.” (Son Şahitler, c. 3, s. 235)

Aynı konuyla alâkalı olarak Eskişehirli Muhiddin Yürüten isimli şahıs şunları anlatır: “Ziyaretlerimden birisinde (Üstad’ın yanında) Salih Özcan da bulunuyordu. Üstad ona ‘Kardeşim Salih! Sen hakikî seygidisin. Nuriye (Üstadın annesi) de seygidir, Mirza (Üstadın babası) da seygidir’ dedi.” (Son Şahitler, c.3, s. 201)

Buraya kadar anlatılanlardan anlaşılabilir şudur ki, Nursî Ailesinin nesebi ve sülâlesi tamamen seygidir ve Âl-i Beyt’tendir. Bu bakımdan, Bediüzzaman Hazretleri’nin, Risâle-i Nurların “Âl-i Beyt ve İmam-ı Ali’nin (r.a) mânevî bir hediyesi ve eseri” olduğunu söylemesi mânîdardır. (Emirdağ Lâhikası, s. 143)

VELİLERİN TELÂKKİLERİ

Bediüzzaman’ın dünyaya geleceğini keşfen hissedip haber veren büyük velî insanların telâkkileri de, Nursî ailesinin neseb ve sülâlesinin mübarek ve eşsiz bir silsileye dayandığına işaret etmektedir.

Onun geleceğine ve mahiyetine işaret eden büyük zatların bazılarının telâkkilerini kısaca anlatalım:

BİRİNCİSİ:

“Bitlisli Kevser Hoca, 11.12.1983’te İstanbul Bahçelievler semtinde bir evde, büyük bir cemaatin huzurunda aşağıdaki hatırayı anlatmıştı: ‘Ben kırk sene kadar meşhur Gavs-ı Hizan’ın köyü olan Gayda’da (Hizan’a bağlıdır) imamlık yapmış olan Molla Hacı Efendi’den bizzat duydum. O da Gavs-ı Hizan’ın halifelerinden Molla Halid-i Eruki’den duymuş. Molla Hacı dedi ki: ‘Molla Said, henüz dünyaya gelmeden Gavs-ı Hizan’ın müritlerinden olan babası Sofi Mirza bir gün Gayda’dan geçerken, Gavs’ı ziyaret etmek istemiş. Müritleri de ‘Gavs şu anda kimseyi kabul etmez. Hususî sohbettedir’ demişler. Sofi Mirza da ‘Eğer siz şimdi Gavs’a haber vermezseniz, ben kendim gidip kapıyı çalacağım’ demiş. Müritleri ‘Hadi git öyleyse çal’ demişler. Sofi Mirza gidip kapıyı çalarak içeri girmiş. Gavs Hazretleri, Sofi Mirza’yı görür görmez ayağa kalkmış ve hürmetle karşılayıp onu kucaklamış, koluna girmiş, getirip kendi yerine oturtmuş. Birtakım şeyler konuşmuşlar. Sofi Mirza Efendi, ne demişse, Gavs Hazretleri de onu ‘Belî, belî..’ diyerek tasdik etmiş. Sonra bu durumu anlatan Gavs Hazretleri, müritlerine hitaben şunları söylemiş: ‘Efendiler bu fakir sofinin sulbundan öyle bir çocuk dünyaya gelecektir ki, yüz kutbiyet onun derecesine yetişemez.’” (Mufassal Tarihçe-i Hayat, A. Kadir Badıllı, Timaş Yay., c. 1., s. 23)

İKİNCİSİ:

“Denizli vilâyetinde yaşamış büyük evliyâlardan Hacı Hasan Feyzi isminde bir zât, bir gün talebelerine: ‘Bugün Kürdistan’da (Şark vilâyetlerine o zaman verilen ad) büyük bir velî dünyaya geldi. Bu zât, zamanın sahibi, asrın vekilidir’ buyurmuştur.” Büyük zatların, Bediüzzaman Hazretleri daha dünyaya teşrif etmeden onunla alâkalı olarak verdikleri gaybî işaretlerin yanı sıra, bunlardan daha kuvvetli işârî ve cifrî haberler, Risâle-i Nur’un muhtelif eserlerinde, bilhassa Sikke-i Tasdik-i Gaybî’de mevcuttur.

Âl-i Beyt’ten oluşuna Risâle-i Nur’dan bir delil

“Ona ‘Kürdî’ denilmesi ve kaside-i Hazret-i İmam-ı Ali’de (r.a.) görülen ‘Yâ Müdriken’ kelimesinin hazf ve kalbiyle ‘Kürt’ ima ve işaretinin bulunması, gerçekten Kürtlüğüne delâlet etmez ve onun mânevi silsile-i şerâfet ve siyâdetten tenzil ve teb’idini icap ettirmez. Bu isnad ve izafe, Kürdistan’da doğup büyüyen ve bu lâkapla maruf ve meşhur olan bu zatın Risâletin-Nur’un tercümanı olduğunu sırf âleme ilân etmek içindir; yoksa Kürtlüğünü ispat etmek için değildir. Kürtçe bilmesi, o kıyafete girmesi ve öyle görünmesi, kendini setr ve ihfa için olup, hakikî hüviyet ve milliyetini ihlâl ve inkâr mânâ ve maksadıyla değildir diye düşünüyorum.”

(Emirdağ Lâhikası, s. 75, Hasan Feyzi’nin mektubundan...)

Hanedanın asıl vatani

Hizan, Bitlis’e bağlı bir ilçedir. İlçede Osmanlılardan kalma bir takım tarihî eserler mevcuttur. Hangi tarihte, kim tarafından kurulduğu yönünde kesin bir bilgi yoktur. Ancak Cumhuriyet dönemiyle birlikte ilçe hâlini aldığı bilinmektedir. Hizan’a bağlı bir çok köy ve belde vardır. Köylerin sayısı yüze yakındır.

İsparit, Hizan kazasının nahiyesidir. Aslında İsparit nahiyesi, pek çok köyü içine alan bir mıntıkaya verilen addır. İşte Nurs köyü de, bu mıntıka içinde yer alan köylerden biridir.

Hizan’dan güneye doğru, bir çok köyü birbirine bağlayan, korkunç derelerin ve vadilerin arasında kıvrılan bir yol bulunmaktadır. Bu yol kıvrıldıkça kıvrılır, uzadıkça uzar. Yolun sonlarına doğru dehşetli ve büyük bir dere vardır. Bu derenin adı Nurs deresidir.

Bu dereden batıya doğru, uçurum gibi dağların yamaçlarından ilerlediğinizde, karşınıza, dağlar arasına sıkışıp kalmış bir köy çıkar. İşte bu köy, Nurs Köyüdür.

Oldukça engebeli ve dağlık olan bu coğrafyada yer alan Nurs Köyünün evleri, dere yamaçlarına kurulmuştur. Ve bu derelerden biri, Nurs Köyünü ikiye bölmüştür.

Nurs Köyü, yetmiş haneli bir köydür. Camisi, okulu ve bir de Nurs Köyünü Koruma Derneği vardır. Ulaşım, eskilere nazaran çok daha rahattır. Balı ve cevizi meşhurdur.

“BEN ÜÇ CİHETLE ISPARTALIYIM”

Bediüzzaman Hazretleri, eserlerinin muhtelif yerlerinde, kendi hanedanının asıl vatanının Isparta olduğuna dair birtakım beyanlarda bulunmuştur:

“Eski Said, çok zaman Medresetü’z-Zehrâ’yı gaye-i hayal ederek çalışmış. Cenâb-ı Hak kemal-i merhametinden, Isparta’yı o Medresetü’z-Zehra hükmüne getirdi. Ve nahiyemiz olan küçücük Isparta’nın mahdut akraba ve ahbab yerine mübarek Isparta vilayetini verip binler kardeşi ihsan eyledi. Belki muhtemeldir ki, o küçük Isparta’nın aslı, bu büyük Isparta’dan gitmiş. Benim vatan-ı aslîm, o Isparta olmak caizdir.” (Kastamonu Lâhikası, s. 159)

Said Nursî’nin hayatının uzun bir müddeti Isparta’da geçmiş olması, hayatının gayesi olan Risâle-i Nur eserlerinin burada intişar etmesi ve en mühim ve hakiki talebelerinin Isparta ve civarından oluşu oldukça mânidardır. Yukarıda izah buyurduğu ifadelerle yaşanan hakikatler, Said Nursî’nin, dolayısıyla Nursî Hanedanı’nın vatan-ı aslîsinin, Isparta olduğu ve Isparta’dan İsparit’e gittiği kanaatlerini doğrular mahiyettedir.

Yine başka bir ifadesinde Said Nursî şöyle der:

“Ben üç cihetle Ispartalıyım. Gerçi tarihçe ispat edemiyorum, fakat kanaatim var ki, İsparit nahiyesinde dünyaya gelen Said’in aslı buradan gitmiş.” (Şuâlar, s. 263)

Aynı hususta bir diğer ifadesi de şöyledir:

“Isparta benim mübarek bir vatanım ve çok kıymetli kardeşlerimin dahi sevgili vatanlarıdır...” (Kastamonu Lâhikası, s. 173)

Bütün bu hususlarla alâkalı bir de hatıra mevcuttur. Mehmet Sözer anlatıyor:

“Üstad’dan dinlemişim, buyurmuştu ki: ‘Bana vaktiyle mânen, ‘Sen Isparta’ya git’ denilmişti. İsparit nâmında bizim nahiyemiz vardı. Ben orası zannetmişim. Yanlış anlamışım... Benim vatan-ı aslîm, bu Isparta’daymış.’” (Son Şahitler, c. 2, s. 15)

HİZAN VE NURS KÖYÜNDEKİ ARAŞTIRMALARIM

Hizan ve Nurs Köyüne bir defa değil, tam altı defa gittim. Günlerce kalıp, mübarek Nursî Hanedanını araştırdım.

Hizan’da, Nurs Köyünde ve Nurs’un mevrâlarında günlerce kalarak, bu mümtaz hanedanın izlerini aradım. Dağlarına çıktım, zirvelerde onların izini sürdürdüm. Dere ve vadilerinde onlardan izler gördüm. Hanedanın menbâını araştırdım ve bu menbadan su içen, nur alan herkesi dinledim. Bu hususta bilgisi olan kim varsa oraya gittim.

Hizan ve Nurs’ta, Üstadın en yakınlarından başladım. Bediüzzaman Hazretleri’nin babası Sofi Mirza Efendi’nin babasının babası kim olduğunu, yine Mirza Efendi’nin babasının kaç kardeş olduklarını ve kimlerin bu kardeşlere dayandığını araştırdım. Sofi Mirza Efendi’nin kardeşlerinin çocuklarını ve çocuklarının çocuklarını bularak, onlarla konuştum. Onlardan bu mümtaz hanedan hakkında pek çok bilgi aldım.

Hizan, Nurs ve Nurs’a bağlı olan mezralarda araştırmalarımı sürdürürken, o mübarek hanedana mensup nur yüzlü, tok gönüllü insanlar yardımlarını hiç esirgemediler. Özellikle yaşlılardan birçok bilgi aldım.

Hanedana mensup insanlarla konuşurken, yaptığımız bu çalışmadan memnun kaldıkları yüzlerinden okunuyordu. Hakkımızda ettikleri duâlara mukabil, Rabb-i Rahim’ime bol bol şükrettim.

NURSÎ HANEDANININ FERDLERİNDE GÖZÜKEN BAZI ÖZELLİKLER:

Nursî Hanedanı’na mensup insanlarda, özellikle gençlerde, bazı güzel hususiyetlerin öne çıktığını söyleyebiliriz.

Bunlardan tesbit ettiklerimiz şunlardır:

- 1- Kimseye küsemiyorlar. (Nurs Köyündeki, hanedana mensup insanların kendi ifadeleri)
- 2- Gençleri güzel ahlâklı olması. (Bizim de bizzat gözlemlerimiz o yöndedir). Kız çocukları da aynı özelliktedir.
- 3- Gençlerde fitrî bir saygı ve nezaket, sevgi ve terbiye vardır.
- 4- Misafirperverlik ve sorumluluk duyguları gelişmiştir.
- 5- Merttirler, yalancı değildirler, fedakârdırlar.
- 6- Aç ve sefalet içinde değillerdir.
- 7- Minnet altında kalmıyorlar, izzetlidirler.
- 8- İslâma fitrî bir bağlılıkları vardır.

'Nurs, Risâle-i Nur'la iftihar kazanacak'

Nursî Hanedanı adlı çalışmamızı Nurs Köyünde sürdürürken, burada bulunan ve Bediüzzaman'ın amcalarından Mehmi'ye dayanan 1935 doğumlu Hacı İsa Okur, bize, yıllar önce vefat eden ninesinden duyduğu bir anekdotu şöyle anlattı:

"Ninem bize anlatırdı. Derdi ki:

"Said yedi yaşlarında iken geceleri evde yatmıyordu. Akşamları evden çıkıp giderdi ve sabah olunca eve gelirdi."

Malûmunuz, Bediüzzaman Hazretleri'nin hayatta iken bir lâkabı da Garibüzzaman'dır. Hakikaten Bediüzzaman'ın hayatı garipliklerle doludur. Bir mektubunda bu garipliklerden şöyle bahseder:

"Azîz kardeşlerim,

"Risâle-i Nur'un zuhurundan kırk sene evvel, geniş bir hiss-i kable'l-vuku, acîb bir tarzda hem bende, hem bizim köyde, hem nâhiyemizde tezahür ettiğini, şimdi bir ihtar-ı mânevî ile katî kanaatim gelmiş. Şefik kardeşim ve Abdülmecid gibi eski talebelerime bu sırrı fâş etmek isterdim. Şimdi Cenâb-ı Hak sizlerde çok Abdülmecid'leri ve çok Abdurrahman'ları verdiği için, size beyân ediyorum.

"Ben on yaşında iken, büyük bir iftihar, hattâ bâzan temeddüh sûretinde bir hâletim vardı; istemediğim halde pek büyük bir iş ve büyük bir kahramanlık tavrını takınıyordum. Kendi kendime derdim: 'Senin beş para kıymetin yok. Bu temeddühkârâne, husûsan cesârette çok fazla gösterişin ne içindir?' Bilmiyordum; hayret içinde idim. Bir iki aydır, o hayrete cevap verildi ki; Risâle-i Nur, kable'l-vukû kendini ihsâs ediyordu. Sen, âdi odun parçası gibi bir çekirdek iken, o Firdevs salkımlarını, bilfiil kendi malın gibi hiss-i kable'l-vukû ile hissedip, hodfuruşluk ederdin. Bizim Nurs Köyümüz ise; hem eski talebelerim, hem hemşehrilerim biliyorlar ki; bizim köyümüz, fevkalâde gösteriş ve cesârette ileri göstermek için, temeddühü çok severdiler. Güyâ büyük bir memleketi fetheder gibi kahramanâne bir tavır almak istiyordular. Ben, hem kendime, hem onlara çok hayret ederdim. Şimdi hakîki bir ihtar ile bildim ki, o mâsum Nurslu insanlar, Nurs karyesi, Risâle-i Nur'un nûruyla büyük bir iftihar kazanacak, o vilâyetin, nâhiyenin ismini iştirmeyen, Nurs Köyünü ehemmiyetle tanıyacak diye, bir hiss-i kable'l-vukû ile o nîmet-i İlâhiyeye karşı teşekkürlerini temeddüh sûretinde göstermişler." (Emirdağ Lâhikası, s. 49; Tarihçe-i Hayat, s. 418)

BEDİÜZZAMAN HAZRETLERİNİN EN BÜYÜK AMCASI: KOLUZ

Daha önce, Bediüzzaman'ın dedesinin isminin Ali olduğunu söylemiştik. Ali Efendinin dört çocuğu vardır. Bunlar, yaş sırasına göre büyükten küçüğe: Koluz, Mirza (Bediüzzaman'ın babası), Hacı ve Mehmi'dir.

Koluz, Bediüzzaman Said Nursî'nin en büyük amcasıdır ve Sofi Mirza Efendi'nin büyük kardeşidir. Nursî Hanedanı'na

mensub olan birçok insandan aldığım bilgiler bu yönde. Hatta, Bediüzzaman'ın amcalarından Hacı'nın torunu Hacı Şamil Okur'un (D.1927) ifadesi de bu yöndedir. (Hacı Şamil Okur, Nurs köyünün Livar Mezraında oturan, Nursî Hanedanı'nın en yaşlı kişilerindendir.)

Koluz'un mezarı, Nurs Köyünde bulunmakta. Nurs kabristanında medfun bu zâtın mezarının yerini tam olarak hiç kimse bilmemektedir.

Koluz hakkında bilinen birtakım bilgiler varsa da, azdır. Koluz'un üç çocuğu olduğu söylenmektedir. Ancak bunlar da vefat etmiştir. Mezarları Nurs Kabristanındadır. Çocuklarının birinin ismi Arif, diğerlerinin ise bilinmemektedir.

Koluz'un akrabaları, Nurs Köyü ve civarında bulunmamaktadır.

Koluz hakkında bilgi veren Nursluların isimleri şöyle: Hacı Şamil Okur, Hacı Tahir Okur, Abdalbaki Okur, Abdullatif Okur, İsmet Okur, Mehmet Okur, İhsan Okur, Sıdık Okur, Hacı İsa Okur.

Bediüzzaman'ın kardeş ve yeğenleri

Ubeyd, Bediüzzaman'ın büyük ablası Durriye Hanımın tek oğludur. Bediüzzaman Hazretleri'ne küçük yaşlarda talebe olmuş; Van'da, Başet Dağı'nda kaldığı yıllarda onunla birlikte olmuştur. Bu birliktelik, Birinci Cihan Harbi'ne kadar devam etmiştir. Birinci Cihan Harbi'nde Bediüzzaman Hazretleri'yle birlikte Bitlis deresinde Rus ve Ermeni kuvvetleriyle çarpışarak şehid olmuştur. Ubeyd'in Ruslarla çarpıştığı ve çarpışma sırasında şehid olduğuyla alâkalı olarak Vanlı Ali Çavuş namındaki Ali Aras, oğlu Fevzi Aras'tan bizzat aldığımız hatıralarında Ubeyd'den şöyle söz eder: "Ubeyd, düşman tarafından vurulunca, sırtında yeni bir elbise, kemerinde altınları vardı. Vurulunca bana; 'Ali gel, bunları al, gâvurun eline düşmesin' dedi. Ve kelime-i şehadet getirerek şehid oldu."

Ubeyd ile alâkalı olarak daha sonra Bediüzzaman Hazretleri bir eserinde şunları kaydeder:

"Ubeyd isminde bir yeğenim ve talebem vardı. Benim yanımda ve benim yerime şehid olduktan sonra, üç aylık mesafede esarete bulunduğum zaman, mahall-i defnini (gömüldüğü yeri) bilmediğim halde, bence bir rüya-yı sadıkada, tahte'l-arz (yerin altında) bir menzil sûretindeki kabrine girmişim. Onu şühedâ (şehitler) tabaka-i hayatında gördüm. O beni ölmüş biliyormuş; benim için çok ağladığını söyledi. Kendisini hayatta biliyor. Fakat Rus'un istilâsından çekindiği için, yeraltında kendine güzel bir menzil yapmış." (Mektûbât, s. 12) Şehid annenin şehid oğlu Ubeyd, mübarek Nursî Hanedanı'nın şehidler kervanındaki yerini almıştır.

NURSÎ HANEDANININ ÂLİME BİR HANIMI: HANIM

Sofi Mirza Efendi'nin yaş sırasına göre ikinci evladı olan Hanım, âlime bir hanımefendidir.

Sofi Mirza'nın "...Hanım ismindeki kız çocuğunu büyük ve meşhur bir âlime olarak yetiştirdiği rivayetler arasındadır. Bu merhume Hanım, Birinci Cihan Harbi'nden evvel, Molla Said isminde âlim bir zatla evlenmiş. Bilahare 1913 senesinde Şeyh Selim veya Bitlis Hadisesi ismiyle meşhur, hürriyetin ilânına karşı hükümete isyan edenlerin arasında bu Molla Said'in isminin karışması neticesinde Hanım ile Şam'a birlikte hicret etmişlerdir. Şam'da çok talebesi olan Molla Said Efendi, ders okuturken, takıldığı çetin meseleleri perde ve hicap arkasında oturan âlime hanımı Hanım'a sorarmış. O ise hiç duraksamadan hemen meseleyi çözer, cevap verirmiş" diye halen Şam'da hayatta olan Bitlisli Abdülaziz Efendi anlatmışlardı. (Mufassal Tarihçe-i Hayat, A. Kadir Badıllı, Timaş Yay, c. 1, s. 51-52) Hanım, 1945 yılında Mekke-i Mükerrerme'de tavaf ederken vefat etmiştir. Bediüzzaman Hazretleri, risâlelerde "Hacca gidip sekerât içinde tavaf ederken, tavaf içinde vefat eden âlime Hanım nâmındaki merhume hemşirem..." şeklinde kendisinden söz eder. (Asâ-yı Musa, 11. mesele, s. 70) Muhteşem hanedanın bu bahtiyar ferdi mensup olduğu silsilenin şanına lâıyk hayat sürmüş ve öylece de ebedî âleme irtihal etmiştir.

NURSÎ HANEDANI'NIN 'İNSAFLI VE MÜDAKKİK BİR ÂLİMİ': MOLLA ABDULLAH

Sofi Mirza Efendi'nin yaş sırasına göre üçüncü evladı ve Bediüzzaman'ın ağabeyidir. Çevrede derin bir âlim olarak bilinir.

Nurs Köyünde dünyaya gelmiş, 1914 yılında orada vefat etmiştir. Mezarı Nurs Kabristanındadır. Evlenmiştir. Bir kız, bir erkek olmak üzere iki çocuğu olmuştur. Çocuklarının ismi, Bedia ve Abdurrahman'dır.

Said Nursî Hazretleri, onun için "insafli ve müdakkik bir âlim" (Kastamonu Lâhikası, s. 60) ifadesini kullanır. Oğlu Abdurrahman, Bediüzzaman'a yıllarca talebelik yapmış, 1922 yılının sonlarında amcasından ayrılarak Ankara'da kalmış, orada vefat etmiştir. Kızı Bedia Hanım ise, Nurs Köyünde evlenmiş, dört çocuk sahibi olmuş ve orada vefat etmiştir. Mezarı Nurs Köyü Kabristanındadır.

Nursî Hanedanı'nın bahtiyar fertlerinden Molla Abdullah ile Said Nursî arasında geçmiş bir muhâvere, Tarihçe-i Hayat'ta şöyle anlatılır:

"Ağabeyi Molla Abdullah:

"Sizden sonra ben Şerh-i Şemsî kitabını bitirdim, siz ne okuyorsunuz?"

Bediüzzaman:

"Ben seksen kitap okudum."

Molla Abdullah:

"Ne demek?"

Bediüzzaman:

"İkmal-i nüsahtım ve sıranıza dahil olmayan birçok kitapları da okudum."

Molla Abdullah:

"Öyle ise seni imtihan edeyim?"

Bediüzzaman:

"Hazırım; ne sorarsanız sorunuz."

Molla Abdullah, biraderini imtihan eder. Kifayet-i ilmiyesini takdir ile, sekiz ay evvel talebesi bulunan Molla Said'i kendisine üstad kabul etti ve talebelerinden gizli olarak küçük biraderinden ders almaya başlar." (Tarihçe-i Hayat, s. 33)

İlim ve takva dairesinde mümtaz bir kişiliğe sahip Molla Abdullah, aynı zamanda "Evliya-i azîmeden olan Hazret-i Ziyaeddin'in (k.s) has müridlerindedir." (Kastamonu Lâhikası, s. 60)

MOLLA ABDULLAH'IN KIZI: BEDİA

Bediüzzaman'ın büyük kardeşi Molla Abdullah'ın iki evlâdından birisi kızdır ve ismi Bedia'dır. Nurs Köyündeki araştırmalarım sırasında bu bahtiyar hanım hakkında bilgi toplarken, hangi eve gittimse bana fotoğrafını göstererek ondan bahsettiler. Bedia Hanım Nurs'ta evlenmiş ve 1970 yılında orada vefat etmiştir.

Dört çocuğu olmuştur. Çocukları hâlâ hayattadır. Nurs Köyünün Aşağı Kığıs Mezrasında oturmaktadırlar. İsimleri şöyledir: Salih, Mustafa, Said, İsa. Bu muhtereme hanımın burun kısmı, kartal burnunu andırmaktadır. Amcası Bediüzzaman'ın burun kısmını andırır. Civarda çok sevilen bir hanımefendidir.

BEDİÜZZAMAN'IN YEĞENİ: ABDURRAHMAN

Bediüzzaman, onu Nurun satır aralarında "Abdurrahman" ve "biraderzâdem" ifadeleriyle tesmiye eder. Ve "bir dehâ-i nurânî sahibi olacağı muhtemel olan biraderzâdem Abdurrahman" (Barla Lâhikası, s. 21) diyerek senâsına mahzar kılar.

Abdurrahman, Bediüzzaman'ın ağabeyi Molla Abdullah'ın oğludur. 1918 yılında Bediüzzaman'ın Rusya esareti dönüşü İstanbul'a teşrif ettiği zamanlarda, Bediüzzaman'ın yanında kalmaya başlar, onun hizmetinde bulunarak talebesi olur.

Amcası ile beraber

Bediüzzaman, yeğeni Abdurrahman'la beraberliğini şu ifadelerle belirtir: "Esaretten geldikten sonra, İstanbul'da Çamlıca tepesinde bir köşkte merhum biraderzadem Abdurrahman ile beraber oturuyorduk." (Lem'alar, s. 238)

Bediüzzaman'ın hayatında çok mühim bir yere sahip olan Abdurrahman'ın ulvî hasletleri vardır. Bediüzzaman, kendisine ve nurlara sonsuz sebatta zirveleşen bu bahtiyar yeğenini, mühim talebelerinden Kuleönülü Mustafa Hulûsi Ertürk'e nispet eder.

Bediüzzaman'a sadakat içinde

Abdurrahman'ın 1918 senesinde Bediüzzaman'la başlayan beraberliği 1923 yılı Mayıs'ına kadar devam eder. Bediüzzaman'a sadakatini şu satırlarda görmek mümkündür: "1923 Mayıs'ına kadar amcası ile her an beraberdur. Ve ayrılmamıştır. Çamlıca'da, Sarıyer'de beraber olduğu ve İngilizlere karşı 1920 yılı içinde neşredilen Hutuvat-ı Sitte eserinin İstanbul'da yayınlanmasında büyük hizmetleri olduğu gibi bilâhare 1922 Kasım'ında amcası ile Ankara'ya giderek, Bediüzzaman'a itiraz eden veya aleyhinde bulunan bazı münafık şahısları öldürmek teşebbüsüne kadar hep fedakârâne sadakatle, amcasının hizmetinde görülmüş, bütün cazip ve şaşaalı tekliflerini reddederek, izzet-i ilmî ve vakarını muhafaza yolunda, fakr-u zarureti ihtiyar ederek Van'a gitmeye hazırlandığı zaman merhum Abdurrahman, amcasından ayrılmış, Van'a gitmemiştir." (Mufassal Tarihçe-i Hayat, Abdulkadir Badıllı, s. 364)

Abdurrahman'ın yazdıkları

Yeğeni Abdurrahman, Bediüzzaman'ın doğumundan, Rus esaretinden firar edip İstanbul'a teşrifleriyle, Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye azalığına kadar hayatını içeren bir "Tarihçe-i Hayat" kaleme almıştır. Ayrıca Bediüzzaman'ın "Lemeât" isimli eserinin arka tarafında kısa bir makalesinin yanı sıra Barla Lâhikası'nda amcasına hitaben yazdığı mektubu bulunmaktadır.

Abdurrahman, amcası Bediüzzaman'a hasret ve iştîyak içindedir.

Yıllarca beraberlikten sonra ayrılık hasreti, yüreğinde daimî bir kor olmuştur. Amcasından ayrılmış, hasretini yanık yüreğinde dâima muhafaza etmiştir. Vefatına iki ay kala amcası Bediüzzaman'a yazdığı bir mektupta duygu ve düşüncelerini şöyle dile getirmiştir: "Esselamu Aleyküm. Ellerinizden öper, duanızı dilemekteyim. Sıhhat haberinizi, irşad edici olan Onuncu Söz risalenizle beraber Tahsin Efendi vasıtasıyla aldım; çok teşekkür ederim. Evvelce gerçi emrinize muhalefet ederek muhterem ve değerli amcamdan ayrıldığıma pişman olmuş isem de ve itâbınıza müstehak olmuş isem de, bu da mukadder imiş. Ve Cenâb-ı Hakkın emir ve iradesiyle ve belki de bizim için hayırlı olduğu için oldu. "Binaenaleyh, ben cehalet sâikasıyla bir kusur yaptım ve belâsını da çektim. Bundan sonra çekmemek için affınızı rica ve duanızı dilerim.

"Aziz mamom! Şunu da şurada arz edeyim ki: Himaye ve himmetiniz sayesinde, din ve âhiretime dokunacak ef'âl ve harekâttan kendimi muhafaza ettim ve etmekte berdevamım. Gerçi dünyanın değersiz çok musibetlerini gördüm ve çektim ve birçok da lezâiz ve safâsını gördüm, geçirdim. Hiçbir vakit ve hiçbir zaman unutmadım ki, bunların hepsi hebâ olduğu ve dünyanın Allah için olmayan lezâiz ve safâsı neticesi zillet ve şedid azap olduğu ve dünyada Allah için ve Allah'ın emir buyurduğu yollarda çekilen ve çekilmekte olan mezâhim neticesi, sonu lezzet ve mükâfat verildiğini bildiğim ve iman ettiğimden, fenâ şeylerin irtikâbından kendimi muhafaza edebildim. Bu his ve bu fikir ise, terbiye ve himmetinizle zihnimde ve hayalimde yer yapmıştır. Hakikat böyle olduğunu bildiğim için bütün meşakkatlere şükürle beraber sabretmekteyim.

"Şimdi amcacığım ve büyük üstadım,

"Habîs olan nefsimle mücadele edebilmek ve onun hevâ ve bilâhare elem verici olan arzularını yapmamak ve

dinlememek için tehhül etmek mecburiyetinde kaldım ve şimdi artık her cihetle Cenâb-ı Hakkın lütuf ve keremiyle rahatım. Kimsenin dediğini, şer ise duymamazlığa gelir ve kimseyle, fenâ hasletleri kapmamak için ihtilât etmemekteyim. Dairede müddet-i mesâiden hariç zamanlarımı kendi evimde Cenâb-ı Hakkın şükrüyle geçiriyorum. Bundan başka, ey amca, sizden sonra şimdiye kadar en çok beni ikaz ve fenâ şeylerden men eden, üstad-ı âzam ve mürşidim olan bu âyet-i kerimeden duyduğum ve hissettiğimdir: 'O gün onların ağızlarını mühürleriz; elleri bize onların yaptıklarını anlatır, ayakları kazandıkları günahlara şahitlik eder.' (Yâsin Sûresi, 36: 65.)

Ve öyle biliyorum ki, o gün de pek yakındır.

'Allah'ım, bu dünyadan bizi ancak kelime-i şهادet ve imanla çıkar.'² Duam bu ve itikadım böyledir ve böyle de iman ederim.³

'Allah'a inandım, meleklerine inandım, kitaplarına inandım, peygamberlerine inandım, ahiret gününe inandım, iyiliğin de kötülüğün de Allah tarafından geldiğine inandım, öldükten sonra dirilmenin hak olduğuna inandım. Ben şهادet ederim ki, Allah'tan başka bir ilah yoktur, yine ben şهادet ederim ki, Muhammed (asm) Allah'ın kulu ve peygamberidir.'⁴

"Abdurrahman..." (Barla Lâhikası, s. 33)

Çok sarstı ve ağılattırd

Abdurrahman'ın vefatı, Bediüzzaman'ı çok sarsar ve ağılatır. Bunun üzerine Bediüzzaman, yazdığı bir mektupta şöyle der: "Demek Onuncu Söz, onun hakkında bir mürşid-i hakikî hükmüne geçmiştir ki, birden onu derece-i velâyete çıkararak şu üç kerâmeti söylettirmiştir. Benden sekiz sene evvel ayrılmış. Onuncu Söz eline geçmiş, mektubun başında söylediği gibi çok azîm istifade edip sekiz sene zarfında aldığı kirleri onunla silmiştir. Hattâ tayyedilmiş, mektubunun diğer bir parçasında Onuncu Sözün şevkinden demiş: 'Yazdığın Sözler'in hepsini bana gönder, kendi hattımla herbirisinden otuzar nüsha yazar ve yazdırırım. Tâ intişar edip kaybolmasın.' İşte böyle bir kahraman vârisi kaybettim. Ruhuna el-Fatiha. Said Nursî" (Barla Lâhikası, s. 33)

Dipnotlar:

1- Kürtçe "Amcacığım" demektir.

2- Âhir nefesteki kelimat-ı imaniyeyi âhir-i mektubunda zikretmesi dünyadan kahramancasına imanını kurtarıp öyle gideceğine işaret eder. (S.Nursî)

3- Hem iman ile gideceğini haber veriyor. (S.Nursî)

4- Câ-yı dikkattir, vefatını haber veriyor. (S.Nursî)

Nursî hanedanının medâr-ı iftihârı: Bediüzzaman Said Nursî

Bediüzzaman aid Nursî, Sofi Mirza'nın dördüncü evlâdıdır. Yirminci yüzyılda yetişen bu büyük İslâm âlimi, aynı zamanda büyük bir müceddiddir.

Nurs Köyünde 1878 yılında dünyaya gelir. Çocukluk yıllarında dahi, üstün hâl ve güzel meziyetleriyle belirir.

Said Nursî, dokuz-on yaşlarında köyünden ayrılır, zamanın medreselerinde tahsil maksadıyla dolaşır, küçük yaşlarında şöhret olur. Zira gittiği her yerde, her medresede üstün zekâsı ve hafızası ile dikkat çeker.

Üç yıl süren medrese tahsili küçük Said'i tatmin etmez. 1885 yılının kışını Nurs'ta ana babasıyla geçirir. O günlerde bir rüya görür. Rüyasında kıyamet kopmuş, herkes kendi derindedir. Bu müthiş hengâmede Resûl-i Zîşân Efendimizi (asm) görmek ve bulmak ister. O yüce Nebî'yi (asm) ancak Sırat'ta görürüm düşüncesi ile oraya gider. Peygamber-i Zîşân'ın

oradan geçtiğini görünce ellerine sarılır ve Kâinatın Efendisi'nden ilim taleb eder. Resûlullah (asm) da "Ümmetinden suâl sormamak şartıyla sana ilm-i Kur'ân verilecektir" der.

TAHSİLE DEVAM

Bunun üzerine küçük Said, ilim tahsili için yollara düşer. Dağları aşar, derelerden geçer. Ruhunda müthiş bir feveran uyanır. Şarktaki bütün medreseleri dolaşır. Henüz yaşı çok küçük olmasına rağmen ustalarını, üstadlarını ilimde ve irfanda hayretler içinde bırakarak ilm-i Kur'ân'da zirvelere yol alır.

Asıl medrese tahsilini, Erzurum'a bağlı Doğubeyazıt kasabasında, üç aylık bir sürede doksan cilt kitabı ezberleyerek yapar.

Şeyh Muhammed Celâli Efendi'den o günün şartları içinde icazetini alır. Gittiği her yerde münazaralara katılır. Muhatap olduğu bütün ilim erbabını geride bırakarak, marifetullahta terakkînin zirvesine tırmanır. Müsbet ilimleri tahsilde temayüz eder.

Paşaların, beylerin, ağaların meclislerinde bulunur. İlmî ehliyetinden dolayı hürmete, saygıya şâyân bulunur.

Bütün bu faaliyetler içinde Said Nursî, bölgenin sosyo-ekonomik durumunu tahlil, hastalıkları teşhis eder, çareler gösterir.

Toplumun üç büyük düşmanını 'cehalet, zaruret ve ihtilâf' olarak tesbit eden Bediüzzaman Said Nursî, bu üç düşmana karşı 'sanat, marifet ve ittifak' silahıyla cihad edilmesi gerektiğini beyan eder.

Bütün bu değerlendirmeler içinde, bölgenin maddî ve manevî gelişmesinde bir üniversitenin varlığının zarûretini dile getirir. Bu maksatla da devrin padişahına çıkar.

KUR'ÂN SÖNDÜRÜLEMEZ MÂNEVÎ BİR GÜNEŞTİR

Van'da bulunduğu 1894 yılında, bir gazetede, İngiliz Avam Kamarası Müstemlekât Nazırı Gladistone'un "Bu Kur'ân Müslümanların elinde buldukça, biz onlara hâkim olamayız. Ne yapıp yapmalıyız, ya Kur'ân'ı ortadan kaldırmalıyız veya Müslümanları ondan soğutmalıyız" beyânlarını okur. Bunun üzerine ruhunda uyanan müthiş feveran ve gayretle "Ben de Kur'ân'ın sönmez ve söndürülmez manevî bir güneş olduğunu bütün dünyaya göstereceğim ve isbat edeceğim" diye kükrer.

İSTANBUL'DA...

İlmiyle âmil olan Bediüzzaman Said Nursî, gittiği her yerde, her hâl ve mekânda Kur'ân'ı nazara vererek, iman ve ahlâk dersleri anlatır. 'Bediüzzaman', yani 'çağın eşsiz güzelliği' mazhariyetini bihakkın gösterir.

Doğup büyüdüğü Şark bölgesinin dert ve problemlerini izâle maksadıyla ilk defa geldiği İstanbul'da, Medresetüzzehra nâmı verdiği, din ilimleri ile fen ilimlerinin birlikte okutulacağı bir üniversite projesi için fikrî anlamda hazırlıklara başlar.

31 MART'TA BEDİÜZZAMAN

1909 yılı içinde cereyan eden 31 Mart Vakası olarak adlandırılan hadisede, İttihad ve Terakkîcilerin menfî propagandalarına maruz kalarak, Volkan gazetesinde yazdığı yazılardan dolayı Divan-ı Harb'e verilir.

Yaptığı müdafaa sonucu beraat eder. Bu olayda yatıştırıcı bir rol oynayan Said Nursî, mahkemede çoğu insanların idamla yargılandığı bir hengâmede mahkeme reisi Hurşit Paşa'ya sert çıkar. "Zalimler için yaşasın Cehennem!" nidaları arasında, kalabalık bir grupta Sultanahmet'ten Bayezit meydanına kadar yürür.

SAİD NURSÎ ŞAM'DA

1911 yılının kış aylarında Şam'a gider. On bin kişinin toplandığı Şam Emevî Camii'nde bir hutbe irad eder. Âlem-i İslâmın dert ve sıkıntılarının yanı sıra, huzur reçetelerini dile getirdiği bu hutbe, büyük bir dikkat ve heyecanla dinlenir ve daha sonra "Hutbe-i Şamiye" ismiyle kitaplaştırılır.

CİHAN HARBİ KUMANDANI

1914'lerde patlak veren Birinci Cihan Harbi'ne katılır. Talebeleriyle birlikte vatani müdafaa ederek, düşmanlarla savaşır. Bu uğurda birçok yakını ve talebelerini şehid verir. Erzurum Pasinler'de, milis albayı olarak çarpışır. Sonraları doğu cephesinde, Van ve Bitlis'te çarpışır. Bitlis deresinde Ruslarla çarpışırken esir düşer. İki sene dört ay Kosturma'da esir kalır. Sonra oradan firar ederek Türkiye'ye döner.

OSMANLI'NIN SON YILLARI

Koca Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında Said Nursî, o dönemler Osmanlının en yüksek ilmî müessesesi olan Darü'l-Hikmeti'l-İslâmiye azalığına seçilir.

İstanbul'u işgal eden İngilizlere karşı etkili bir mücadele verir. Bu mücadelede 'Hutuvât-ı Sitte' adlı bir eser yazarak düşmanın planlarını bozar.

ANKARA'YA DAVET

Said Nursî'nin İstanbul'daki güzel ve etkili hizmetlerinin farkına varan Ankara Hükümeti onu Ankara'ya davet eder.

Said Nursî yeni mecliste hoşâmedî ile karşılaşır ve bir beyannâme neşreder. Mustafa Kemal'le anlaşamayınca ve anlaşmasının mümkün olmayacağını da görünce Said Nursî, Ankara'yı terk ederek Van'da Ereğ Dağı'nda inzivaya çekilir.

Van'da iken 1925 yılının karlı bir kış gününde, Trabzon yoluyla İstanbul'a, oradan da Burdur'a sevk edilir. Burdur'da sekiz ay sürgün hayatı yaşayan Said Nursî, oradan da Isparta'nın Barla Köyüne sürgün edilir.

BARLA YILLARI

Barla'da sekiz seneyi aşan bir süre içinde etrafında sekiz yaşından seksen yaşına kadar pek çok kimse halka olur. Bu yıllarda Kur'ân'ın mânevî bir mucizesi olan Risâle-i Nur eserlerini te'lîfe başlar. Risâle-i Nur'larla iman kurtarma faaliyeti içinde bir tecdit hareketi başlatır.

Said Nursî'nin bu muazzam ve Nurlu hareketini çekemeyen iman ve İslâm düşmanları, onun aleyhinde düzmece raporlar tanzim ederek, Isparta Mahkemesine verirler. Oradan 1935 yılında bir çok arkadaşıyla birlikte Eskişehir Mahkemesine sevk edilir. Eskişehir'de bir yıl hapis yatan Said Nursî, Kastamonu'ya sürgün edilir. Kastamonu'da sekiz yıl baskı ve gözlem altında tutulur. Birtakım bahanelerle buradan da alınarak, bu defa da Denizli hapsine gönderilir.

Toplam dokuz ay Denizli Hapishanesinde kalan Said Nursî, tahliyesinin ardından, Afyon'un Emirdağ ilçesine sürgün edilir. Burada geçirdiği iki buçuk yılın ardından, bu defa Afyon Hapishanesine mahkûmiyet kararıyla girer ve tam yirmi ay büyük çile içinde burada kalır. Yirmi ayın sonunda tahliye olur, tekrar mecburî ikamet altında Emirdağ'da tutulur.

SON YILLARI

Mübarek ömrünün son yıllarında dahi rahat bırakılmayan Said Nursî, 1952 yılında 'Gençlik Rehberi' Mahkemesi için İstanbul'da yargılanır, beraat eder.

Ömrünün en önemli meyvesi olarak Risâle-i Nur Külliyyarı gibi eşsiz bir Kur'ân tefsirini insanlığın istifadesine sunmakta muvaffak olan Bediüzzaman Said Nursî, 1960 yılında Urfa'da Hakk'ın rahmetine kavuşur.

Vefatından üç ay gibi kısa bir süre sonra mezarından gizlice çıkarılarak, menfur eller tarafından bilinmeyen bir yere gömülür. Ne ki, bu zulüm, askında kaderin hükmüne hizmet olur. Zira Bediüzzaman, daha hayatta iken, mezarının

bilinmemesini vasiyet etmiştir.

Nursî hanedanının âlim bir şahsiyeti

SOFİ MİRZA'NIN BEŞİNCİ ÇOCUĞU: MOLLA MUHAMMED (MEHMED)

Mirza Efendi'nin bahtiyar evlâtlarından birisi de, beşinci çocuğu olan Mehmed Okur'dur. Bediüzzaman Hazretleri'nin bir küçüğüdür. İsmi Muhammed veya Mehmed olarak anılır. Resmîyette Mehmet'tir. Fakat ona hep Muhammed denilmiştir. Molla Muhammed, Nurs köyünde yıllarca imamlık yapmıştır. Âlim ve fâzıl bir zattır. Fizikî olarak kısa boylu, sakallıdır. Güzel bir yazıya sahiptir. Tahsilini doğunun medreselerinde yapmış, akabinde yıllarca halkı iman ve Kur'ân hizmetleriyle tenvir etmiştir.

Mehmet Okur, evlenmiş fakat hiç çocuğu olmamıştır. Çocuk hasretini, Zübeyir isminde birini evlâtlık alarak dindirmiştir. Zübeyir, aslında Rus ve Ermenilerin Birinci Cihan Harbi'ndeki işgalleri sırasında o yörelerde kalan bir çocuktur. Zübeyir, o yıllarda İslâma girerek Müslüman olur. Molla Muhammed, onu evlâtlık alarak büyütür. Zübeyir hakkındaki bilgileri aşağıda aktaracağız.

Bediüzzaman'ın küçük kardeşlerinden Molla Muhammed, ağabeyi Bediüzzaman'a adeta aşık biriydi. Vefatı sırasında, ruhunu Rahmana teslim edeceği an, kollarını her iki tarafa açarak bağırdığı Nurslular tarafından anlatılmıştır. Molla Muhammed "Seyda geldi" diyerek kollarını iyice birbirine sarmış. Seyda'yı, yani ağabeyi Said Nursî'yi mânen gördüğü ve o anda onu sardığı, Nurs ve civarında herkes tarafından bilinen ve anlatılan bir hadisedir.

Vefatından önce kıldığı son Cuma namazının ardından kendi vefatını haber veren bir konuşma yapmıştır. Vefatından önce sık sık ağabeyi Bediüzzaman'ın kıymetini bilmediğini ifade ettiğini anlatmaktadırlar. 1951 yılı bir Cuma gününde Nurs'ta vefat etmiştir.

MOLLA MUHAMMED'İN EVLÂTLIĞI: NURSLU ZÜBEYİR

Nurslu Zübeyir olarak çevrede bilinen bu zât, Birinci Cihan Harbi sıralarında bu yörede kalarak çocukken Müslüman olur. Molla Muhammed, onu evlatlık almış ve büyötmüştür.

Nurslu Zübeyir, daha sonra Nurs'un Aşağı Kiğis köyüne taşınarak orada evlenir. Ev yurt kurarak, hayatına eşi ve çocuklarıyla devam eder.

Kiğis köyünden olan Muhammed Okur rehberliğinde yaptığımız araştırmalar ortaya koymuştur ki, Zübeyir'in eşi ve çocukları, hâlâ hayatta ve Aşağı Kiğis köyünde oturmaktadır.

Zübeyir'in vefatı da çok garip. Nurs köyünden Aşağı Kiğis mezrasına giderken yolda çiğ düşmesi sonucu vefat etmiş. Köylülerin aramaları sonucu Nurslu Zübeyir, çiğ altında bulunmuş. Ancak görülen manzara hayret vericidir. Köylüler, onu çiğ altında, elinde Kur'ân, Yasin-i Şerif'i okur vaziyette vefat etmiş bulmuşlar.

NURSÎ HANEDANININ MÜMTAZ BİR FERDİ, BEDIÜZZAMAN'IN KÜÇÜK KARDEŞİ: ABDÜLMECİD NURSÎ

Sofi Mirza Efendi'nin yaş sırasına göre altıncı çocuğudur. Bediüzzaman'ın küçük kardeşidir. Hanedanın diğer mümtaz fertleri gibi, Abdülmecid Efendi de âlim, fazıl, alçakgönüllü ve son derece tevazu sahibi biridir.

1884 yılında Nurs köyünde dünyaya gelir. Tahsilini şarkta yapar. Vanlı Şeyh Gazali Efendi'nin torunu Rabia hanımla evlenir. Bu evliliklerinden biri kız olmak üzere beş çocuğu olur. Çocuklarının isimleri, yaş sırasına göre şöyledir: Selahaddin, Fuad, Nihat, Suat, Saadet.

Abdülmecid Nursî, hayatı boyunca tarih silsilesiyle aşağıdaki beldelerde ikamet etmiştir:

1885-1895 Nurs köyü, 1895-1900 Arvas, 1900-1914 Van, 1914-1917 Şam, 1917-1920 Diyarbakır, 1920-1927 Van, 1927-1936 Ergani, 1936-1940 Malatya, 1940-1955 Ürgüp, 1955-1967 Konya. (Halil Uslu, Bediüzzaman'ın Kardeşi

Abdülmeçid Nursî, Yeni Asya Neş.)

Büyük bir âlim olan Abdülmeçid Efendi, ağabeyi Said Nursî ile birlikte Birinci Cihan Harbinde Ruslara karşı Bitlis ve havalisinde çarpışarak gazilik mertebesine ulaşmıştır. Hocalık vasfıyla da yüzlerce talebe yetiştirmiştir.

Ülkemizin birçok yerinde meslek dersleri hocalığı da yapan Abdülmeçid Efendi, Risâle-i Nur Külliyyatı içinde yer alan İşârâtü'l-İ'câz ve Mesnevî-i Nuriye isimli eserleri Türkçe'ye tercüme etmiştir.

Ağabeyi Said Nursî ile birçok defa mektuplaşmıştır. Ağabeyine yazdığı, nesebî bağ ve kardeşliğin yanı sıra Kur'ân hizmetkârlığı hususiyetlerinin öne çıktığı bir mektubunda şöyle der:

“Bu eserler (Risâle-i Nurlar) bütün sınıflara ve cemaatlere daima mazhar-ı takdir oluyor. Kim görse istihsan eder. Tenkide mâruz olacak eserler değil. Fakat derecât-ı takdir, derecât-ı fehim gibi mütefâvit ve müteaddittir. Herkes derece-i fehmine göre takdir edebilir.” (Barla Lâhikası, s. 32)

Said Nursî, yazdığı bir mektupta kardeşi Abdülmeçid'in şahsında ona ve Nursî Hanedanının sâir fertleri olan peder, anne ve kardeşlerine alâkadarlığını izhar eder. Mektup şöyledir:

“Sizi isminizle en has talebeler ve kardeşler içine dâhil edip, her sabah ne kazanıyorsam, peder ve valideme, hakiki ve çoğu âlem-i berzahta bulunan kardeşlerime verdiğim gibi senin defter-i a'mâlîne yazılmak için dergâh-ı İlâhiyeye niyaz ediyorum. Sen dahi beni uhrevî kazancına dahil et.” (Mufassal Tarihçe-i Hayat, c. 1., s. 695)

Abdülmeçid Nursî, doğduğu köy olan Nurs'a, ayrıldıktan sonra iki kez gitmiştir. Bu ziyaretlerin birincisi 1948 yılında, ikincisi ise kardeşi Molla Muhammed'in vefatı münasebetiyle 1951 yılında olmuştur.

Abdülmeçid Efendi, 11 Haziran 1967 yılında Konya'da vefat etmiştir. Mezarı Konya Üçler Kabristanındadır.

ABDÜLMECİD EFENDİNİN EŞİ: RABİA HANIM

Abdülmeçid Efendinin değerli eşi Rabia Hanım, aslen Van'da Şeyh Gazali Baba sülâlesine mensuptur. Asil ve mübarek bir silsileye dayanan Şeyh Gazali Baba sülalesi Van'da herkes tarafından hürmetle yâd edilir. Türbesi Van'dadır. Mânâ eri, gönül sultanı evliyalardandır.

Rabia Hanım böylesine mübarek bir silsilenin torunudur. Abdülmeçid Efendi, Van'da kaldığı yıllarda Rabia Hanımla evlenmiştir. Evlendikten sonra Bediüzzaman'ı da uzun zaman evlerinde misafir ederek onun hizmetinde bulunmuşlardır.

Abdülmeçid Efendinin Rabia Hanımla evlenmeden önceki hâliyle alâkalı olarak anlatılan bir hatıradâ şunlar kaydedilir:

“Rabia Hanım daha beş-altı yaşlarındayken, Bediüzzaman Hazretleri onu Abdülmeçid Efendi'ye göstererek 'Bak, bu evliyâ torununu görüyor musun? Bu istikbalde senin hanımın olacaktır' demiş... Hakikaten aradan yıllar geçmiş, Rabia hanımla Abdülmeçid Efendi evlenmişler.” (Son Şahitler, c. 2, s. 153)

Rabia Hanım 1991 yılında Konya'da vefat etmiştir.

ABDÜLMECİD NURSÎ'NİN EVLÂTLARI:

1. Selahaddin

Selahaddin, Abdülmeçid Efendi'nin ilk çocuğudur. Küçük yaşlarda vefat etmiştir.

2. Fuad

Abdülmeçid Efendi'nin ikinci çocuğudur. Yüksek Ziraat Fakültesi 3. Sınıf öğrencisi iken, 11 Haziran 1944 tarihinde vefat etmiştir. Abdülmeçid Efendi, oğlu Fuad'ın genç yaşta vefatına çok üzülmüştür. Bu nedenle, biricik oğlunun hasretiyle, onun anısına “Fuadiye Risâlesi” ismini verdiği bir manzum eser yazmıştır.

3. Suad

Suad, 1929'da doğmuştur. 4 Ekim 1993 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Amcası Said Nursî'yi hayatta iken Emirdağ'da ziyaret etmiştir. Polis memurluğundan emekli olmuştur. Çocuklarından ikisi hâlen hayattadır. İsimleri ise Seyda ve Serkan'dır.

4. Nihad

Abdülmecid Efendi'nin Nihad ismindeki mahdumu da küçük yaşlarda dar-ı bekâyâ irtihal etmiştir.

5. Saadet

Abdülmecid Efendinin son çocuğunun ismi Saadet'tir. İlkokul muallimeliğinden emeklidir. Konya'da hâlen hayattadır. Kendisine uzun ömürler diliyoruz.

BEDİÜZZAMAN'IN EN KÜÇÜK KARDEŞİ: MERCAN

Sofi Mirza Efendi'nin yedinci ve son çocuğu Mercan'dır. Mercan, Nurs doğumludur. Feke İbrahim denilen bir şahısla evlenmiştir. Evlendiği bu zatın da çok dindar ve iyi bir insan olduğu anlatılır.

Mercan Hanım'ın, Feke İbrahim'den bir kız ve bir erkek olmak üzere iki çocuğu olmuştur. Büyük ve erkek olanın ismi Bişar, diğeri ise Nazife'dir.

Nurs'un Aşağı Kiğis Mezrası'nda ikamet etmişlerdir. Bu mezraya bizzat gidip yaptığım araştırmalara göre, Mercan'ın kızı Nazife'nin hayatta olan yedi torunu vardır. Aynı köyden Muhammed Okur kardeşimizin mihmandarlığında yaptığımız araştırmalarda bulduğumuz bilgiler, sadece bununla sınırlı kalmamıştır.

Yine Aşağı Kiğis Mezrası'nda oturan Mercan'ın kızı Nazife'nin torunlarından hayatta kalan Feramuz Okuyan adlı zâtle bizi görüştüler. Feramuz Okuyan'dan gerekli bilgileri aldıktan sonra kendisiyle birlikte Aşağı Kiğis'in mezarlığına gittik. Burada Feramuz'un ninesi olan Mercan'ın mezarı vardır. Mercan'ın mezarını göstermeleri üzerine fotoğraflarını çektik.

Nazife'nin, Feramuz'un dışında üç torunu daha vardır. Bunların isimleri, Ethem, Bişar ve Mirza Okuyan'dır. Ethem ve Bişar Nurs'ta, Mirza ise Adana'da oturmaktadır. Ayrıca, kız torunlarının dördünün ismi şöyledir: Naime, Nazime, Azime, Zeyneb.

Mercan Hanım, Nurs'un Aşağı Kiğis mezrasında vefat etmiştir. Kabri de bu mevrâdadır. Kaç tarihinde vefat ettiğini Nurs ve civarında bilen yoktur.

Hacı ve Mehmi'ye dayanan akrabalar

BEDİÜZZAMAN'IN İKİNCİ AMCASI: HACI

Hacı, Nursî hanedanının ileri gelenlerindedir. Sofi Mirza Efendi'nin bir küçüğüdür. Bediüzzaman'ın amcası Koluz'dan sonraki ikinci amcasıdır. Mezarı Nurs Köyündedir, ancak yeri pek bilinmemektedir. Tahminî bir kanaatle gösterilmektedir. Fakat, Nurs Köyü'nde olduğu kesindir.

Hizan ve Nurs Köyü'nde yaptığımız araştırmalara göre, Bediüzzaman'ın Hacı'ya dayanan akrabaları çoğunluktadır. Fakat, Hacı hakkında çok fazla bilgi sahibi değillerdir.

Bediüzzaman'ın Hacı'ya dayanan akrabalarının anlattığı bilgiler, daha ziyade, yakın yıllara kadar yaşamış olan Hacı'nın oğlu Molla Davud ve onun oğullarına ait bilgilerdir.

Molla Davud'un Nurs Köyü'nde hâlen yaşamakta olan oğullarından aldığımız bilgilere dayanarak Hacı hakkında şunları söyleyebiliriz:

Hacı, Sofi Mirza Efendi'nin bir küçüğüdür. Beş çocuğu dünyaya gelmiştir. Bunların yaş sırasına göre isimleri şöyledir: Molla Davud, Molla Abdullah, Ubeyd, Amine ve Kumri.

Nurs Köyü ve çevresinde Hacı'nın çocukları ve Hacı'ya dayanan akrabalar hakkında derlediğimiz ve ilk ağızlardan aldığımız sıhhatli bilgiler şöyledir:

HACI'NIN BİRİNCİ ÇOCUĞU: MOLLA DAVUD

Molla Davud'un Kâmil ve Şamil isminde iki çocuğu vardır. Şamil Okur, hayattadır. Nurs'un Livar Mezrası'nda oturmaktadırlar. Nurs'un en yaşlılarından.

Bediüzzaman Hazretlerinin Van'da kaldığı yıllarda, Norşin Camii'nde Üstad'ın yanında uzun yıllar kalmış, ona hizmet etmişlerdir. Molla Davud, Hacı'nın en büyük oğludur. Onu, oğlu H. Şamil Okur'dan dinledik.

Molla Davud, Bediüzzaman'a son derece bağlı, Üstad'ın fedakâr talebelerindedir.

Bediüzzaman Hazretleri, amcasının oğlu Molla Davud'dan Emirdağ Lâhikası'nda şöyle bahseder:

“..kendi Nurs köyümde, bir tek amucazadem ve talebem Molla Davud da (r.h.), eski ahbablarım, akrabalarım yanına berzaha gittiğini gördüm. ” (Emirdağ Lâhikası, Y. Asya Neş., s. 161)

Molla Davud'un Van'da Norşin Camii'nde Bediüzzaman'a hizmet ettiği yıllara ait bir hatırayı, yine Bediüzzaman'ın Hacı'ya dayanan akrabalarından A.Baki Okur Efendi, bize gönderdiği bir mektupta şöyle anlatır:

“Üstad, Norşin Camii'nde kaldığı yıllarda bir yerlere giderken Molla Davud'a 'Ben dönünceye kadar talebelere sen bak' demiş. Molla Davud da o aralar hastalanır. Bediüzzaman, geri dönünce Molla Davud'u hasta ve yatıyor vaziyette görür. Bu duruma üzülen Bediüzzaman, Molla Davud'a hitaben, 'Molla Davud, senin hastalığına biraz yardım edeyim' demiş ve Molla Davud'un yatağına yatırmış. Bu arada abdest almaya giden Molla Davud, geri gelince hastalığı tamamen iyileşmiş, hastalığından hiçbir eser kalmamış.”

Dostum A.Baki Okur, bu hatırayı Nurs'un yaşlılarının Molla Davud'dan naklen anlattıklarını ifade etmiştir.

Bu hatırayı Nurs'ta bulunduğumuz günlerde Nurs'un yaşlıları bize de anlatarak teyid etmiştir. Molla Davud, uzun yıllar yaşadıkten sonra Nurs Köyü'nde Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.

HACI'NIN İKİNCİ ÇOCUĞU: MOLLA ABDULLAH

Bediüzzaman'ın amcası Hacı'nın ikinci çocuğudur. Rus ve Ermenilerin Birinci Cihan Harbi'nde Nurs ve yöresini işgal hareketleri sırasında Molla Abdullah Ruslar tarafından kaçırılmıştır. Akibeti bilinmemektedir. Nursluların anlattıklarına göre muhtemelen Ruslar tarafından şehid edilmiştir.

HACI'NIN ÜÇÜNCÜ ÇOCUĞU: UBEYD

Ubeyd de, aynen ağabeyi Molla Abdullah gibi Ruslar tarafından kaçırılmıştır. Akıbeti bilinmemektedir. Hacı'nın oğlu Ubeyd'i, Bediüzzaman'ın büyük ablası Durriye'nin oğlu Ubeyd'le karıştırmamalıdır.

HACI'NIN DÖNDÜNCÜ ÇOCUĞU: ÂMİNE

Âmine'nin hâlen hayatta olan iki torunu vardır. İsimleri, Hacı Tahir ve Abdülbaki'dir. İkisi de Nurs Köyü'ndedir. Âmine'nin mezarı Nurs'tadır.

HACI'NIN BEŞİNCİ ÇOCUĞU: KUMRİ

Mezarı, Nurs Köyü'nde Nurs Kabristanındadır. Hayatta kalan iki torunu vardır. İsimleri, Salih ve Nezir'dir.

Bediüzzaman'ın amcası Hacı'ya dayanan, Hizan ve Nurs Köyü civarındaki diğer akrabaları:

1- Kâmil Okur: Hacı'nın oğlu Molla Davud'un oğludur. 1988'de vefat etmiştir. Mezarı, Nurs Köyü'ndedir.

2- Hacı Şamil Okur: 1927 Nurs doğumludur. Nurs'un Livar mezarında oturmaktadır. Hâlen hayattadır. Yedi evlâdı vardır. Evlâtlarından beşi erkek, ikisi kızdır. Hacı ve İsa Okur'un ağabeyidir. İki kardeşi de Nurs'un Livar mezarında oturmaktadır.

3- Hacı Tahir Okur: 1950 doğumludur. Hacı Kâmil'in oğludur. Nurs Köyü'nde oturur. Hâlen hayattadır. Sekiz çocuğu vardır. Çocuklarının dördü kız, dördü erkektir. Babası Kâmil Okur, 1948'de Bediüzzaman'ı Emirdağ'da ziyaret etmiştir. Bediüzzaman'a ceviz karışımı bal ve Nurs suyundan götürerek ikram etmiş, Bediüzzaman da ona mukabil bir seccadesini ve külâhını vermiştir. Seccadesinin bir kısmını Nurs ziyaretimizde bize hediye etmiştir.

4- Abdüllatif Okur: 1951 doğumludur. Nurs Köyü'nde oturmaktadır. Hacı Kâmil'in oğludur. On çocuğu vardır. Üçü kız, yedisi erkektir. Köy hizmetleri Hizan Müdürlüğü'nde greyder operatörüdür.

5- Abdülbaki Okur: 1952 doğumludur. Hâlen İstanbul'da oturmaktadır. Molla Davud'un oğlu Hacı'nın oğludur. Ender isimli bir erkek çocuk sahibidir.

Hâlen Nurs Köyü'nde oturan diğer bazı akrabalarının isimleri ise şöyledir: Zeynep Okur, Cevher Okur, Abdülbaki Okur, Hacı Okur, İsa Okur, Abdullah Okur, H. Abidin Okur, Hayrullah Okur, Emrullah Okur...

BEDIÜZZAMAN'IN ÜÇÜNCÜ AMCASI: MEHMI

Nursî Hanedanı'nın ileri gelenlerinden Mehmi, Sofi Mirza Efendi'nin küçük kardeşlerinden ikincisidir. Bediüzzaman Hazretleri'nin de üçüncü amcasıdır.

Nurs'ta yaptığımız araştırmalarda, Mehmi'nin akrabalarından, Nurs Köyü ve çevresinde oturan yaşlılardan aldığımız sıhhatli bilgilerden anlaşılan şudur:

Mehmi, Nurs'un sevilen ve sayılan insanların başta gelenlerindedir. Nazik, iyi kalpli, yardım etmeyi seven, temiz ve dindar biri olarak tanınmıştır.

Nurs Köyü'nde doğan Mehmi, yine Nurs Köyü'nde Rahmet-i Rahman'a kavuşmuştur. Vefat tarihi, kesin olarak bilinmemektedir.

Bediüzzaman'ın, Nurs ve çevresinde ona dayanan akrabaları çoğunluktadır.

Mehmi'nin mezarı, Nurs Köyü'nde Nurs Kabristanındadır; ancak diğer birçok Nursî ailesinde olduğu gibi yeri kesin olarak bilinmemektedir. Tahminî kanaatlerle gösterilmektedir.

Mübarek Nursî Hanedanı'nın bu değerli şahsiyetinin üç çocuğu vardır ve üçü de erkektir. İsimleri Abdurrahman, Reşid ve Kasım'dır.

Şimdi de Mehmi'nin bu üç çocuğu hakkında elde ettiğimiz bilgileri aktaralım:

ABDURRAHMAN

Abdurrahman, Mehmi'nin en büyük çocuğudur. Vefat tarihi bilinmemektedir. Bilinen tek malumat, mezarının Nurs'ta olduğudur. Abdurrahman'ın İsa, İhsan ve Abdurrahman isminde üç torunu vardır.

REŞİD

Mehmi'nin ikinci çocuğudur. Birinci Cihan Harbi'nde, Ruslarla savaşırken Bahçesaray'da (Müküs) şehid olmuştur. İki torunu olduğu söylenmektedir. Bir torununun ismi Mehmet'tir.

KASIM

Mehmi'nin üçüncü ve son evlâdıdır. Bu da aynen diğer kardeşi Abdurrahman gibi Birinci Cihan Harbi'nde Ruslar tarafından kaçırılarak şehid edilmiştir. Kasım'ın dört torunu olduğu, bunlardan üçünün erkek, birinin kız olduğu, fakat hiçbirinin hayatta olmadığı beyan edilmiştir.

Bediüzzaman'ın Hizan, Nurs Köyü ve civarında Mehmi'ye dayanan akrabaları:

Bediüzzaman Hazretlerinin üçüncü ve son amcası Mehmi'ye dayanan, Hizan, Nurs Köyü ve çevresinde bir çok akrabası bulunmaktadır.

Bunlar:

1- Hacı İsa Okur: 1935 doğumludur. Nurs Köyü'nde oturmaktadır. Nurs Köyü'nün en yaşlılarından. Hâlen hayattadır. Babasının adı Çerkez'dir. Çerkez'in mezarı da Nurs Köyü'ndedir. Çerkez, Mehmi'nin oğlu Abdurrahman'ın oğludur. İsa Okur, Bediüzzaman'ın babası Sofi Mirza'ya ait olan tarlasının şimdiki sahibidir. Ayrıca Bediüzzaman'ın ceviz ağacı olarak bilinen ceviz ağacı da bu tarlada bulunmaktadır. İsa Okur'un altı çocuğu vardır. İsimleri şöyledir: Adil, Süleyman, Cemil, Bahri, Nuriye ve Nari.

İsa Okur, Nursî Hanedanı hakkında oldukça sağlam bilgilere sahiptir. Araştırmamızda bu zattan istifade edilmiştir. Bediüzzaman Hazretleri'nin yedi yaşlarında iken geceleri evden çıktığını ve sabahları eve döndüğünü ninesinden naklen anlatmıştır.

2- İsmet Okur: 1941 doğumludur. Nurs Köyü'nde oturmaktadır. İsmet Okur, Hacı Mehmed'in oğludur. Hacı Mehmed de Reşid'in torunudur. Reşid ise Mehmi'nin oğludur. İsmet Okur'un dördü erkek, dokuzu kız olmak üzere on üç çocuğu vardır. Nursî Hanedanı hakkında şahidlik edenlerdendir.

3- Hacı Mehmed Okur: Hacı Mehmed Okur, 1955 doğumludur. Babasının adı Ubeyd'dir. Ubeyd ise Kasım'ın oğludur. Kasım da Mehmi'nin oğludur. Hacı Mehmed Okur hâlen Hizan'da oturmakta ve saatçilikle uğraşmaktadır.

4- İhsan Okur: 1950 doğumludur. Nurs Köyü'nde doğmuştur. İhsan Okur'un babasının ismi Çerkez'dir. Çerkez ise Abdurrahman'ın oğludur. Abdurrahman, Mehmi'nin oğludur. 1978 yılından itibaren Nurs'tan Hizan'a yerleşmiş, Hizan'da gıda malzemelerinin toptan satışıyla uğraşmaktadır. İhsan Okur "Büyük ve nurlu bir silsileye mensup olduğumdan dolayı gurur duyuyorum" diyor.

5- Hikmet Okur: 1963 doğumludur. Hizan'da oturmaktadır. Tapu dairesinde memur olarak görev yapmaktadır. Babasının adı Ubeyd'dir. Ubeyd ise Kasım'ın oğludur. Kasım da Mehmi'nin oğludur.

6- Sıddık Okur: 1957 Nurs Köyü doğumludur. Ticaretle meşguldür. Babasının adı Meran'dır. Meran da Selman'ın oğludur. Selman ise Mehmi'nin oğlu Abdurrahman'ın oğludur. Evli ve altı çocukludur.

7- Sabri Okur: Nurs Köyü'nde doğmuştur. Siirt İmam Hatip Lisesini bitirdikten sonra İstanbul'a yerleşmiştir. Halen İstanbul'da, Nursî hanedanına yakışır bir şekilde, Risâle-i Nur hizmetleriyle ilgilenmektedir.

Mehmiye dayanan ve Nurs Köyü'nde oturan bazı zatların isimleri ise şöyledir:

Abdullah Okur (Bediüzzaman'ın evinde oturan şahıs), Abdurrahman Okur, Said Okur, Tahir Okur, Refik Okur, Kerem Okur, Nusret Okur, Sefter Okur, Latif Okur... ve daha niceleri...

SONSÖZ

Bu çalışmayı yaparken, bir çok yaşlı insanın yanı sıra, Hizan, Nurs Köyü ve çevresine bizzat giderek şahitleri ve mübarek hanedana mensup insanları dinleyerek maksadıma ulaşmaya çalıştım. Mübarek Nursî hanedanına mensup bütün fertlerde dikkatimi çeken bir takım güzel ortak hususiyetler vardı. Onlar da şunlardır:

- 1- Bu mübarek hanedanın içinde yer alan fertlerin çoğunun çocuklarının isimleri aynıdır.
- 2- Çoğu şehid olarak vefat etmiştir.
- 3- İman, Kur'ân ve vatan için canlarını seve seve vermişlerdir.
- 4- Bu sülâle ve hanedandan bir çok genç, Birinci Dünya Savaşı sırasında bizzat harbe iştirak ederek Ruslarla savaşırken şehid olmuşlardır.
- 5- Hepsi de dindar, mübarek, temiz ve nezih insanlar olarak hayatlarını sürdürmüşler ve sürdürmektedirler.
- 6- Bu mübarek hanedanın doğup büyüüp yaşadığı menzil, köy ve beldelerin dünyanın bir takım olumsuzluklarından uzak yerler olması da dikkatle düşünülmesi gereken bir husustur.

SON